

EESTI REFORMIERAKONNA VALIMISPLATVORM 2007. AASTA RIIGIKOGU VALIMISTEKS –

PAREM EESTI KÕIGILE!

Ainult jõukas Eestis saab maksta inimestele Euroopa tiptasemel palku ja pensione, tagada Eesti riigi parem julgeolek, luua peredele paremaid lastehoiu ja – kasvatamisvõimalusi ning soodus keskkond kodanikeühendustele. Jõukus võimaldab muuta elu paremaks kõigil! Seepärast on Reformierakond võtnud ambitsioonika sihi jõuda 15 aastaga Euroopa viie jõukaima rahva hulka. Et seda saavutada, tuleb ajada õiget poliitikat. Reformierakonna poliitikat.

Sinu ees on Reformierakonna kava, mis seatud eesmärgi järgmise nelja aasta jooksul lähemale aitab tuua.

Mida suurem ja tugevam on rahva toetus, seda kergemini saavad head asjad teoks.

Kui need eesmärgid on olulised Sullegi, aita kaasa! Vali Reformierakond!

VALI PAREM EESTI KÕIGILE!

Pere- ja rahvastikupoliitika –

SAAGU MEID PALJU JA ELAGEM KAUA

Reformierakonna peaesmärk on saavutada Eesti rahvastiku positiivne iive sündimuse kasvu, keskmise eluea pikenemise, vägivaldsete surmade vältimise ja elukvaliteedi tõstmise teel.

Selleks kavandab Reformierakond ja viib ellu 2007-2011 järgmised fiskaal-, majandus- ja õigus- ja hariduspoliitilised sammud:

- 1) et võimaldada vanemal olla kauem oma väikelapse juures, pikendatakse vanemahüvitise maksmise perioodi lapse 1,5 aastaseks saamiseni (ehk tänasega võrreldes nelja kuu võrra);
- 2) et ergutada kolmandate ja neljandate laste muretsemist perre, muudetakse seadusi selliselt, et alates kolmandast lapsest makstakse vanemale 1,5-kordset vanemahüvitist ning alates neljandast lapsest kahekordse suurusega vanemahüvitist (seadustatakse nn Eesti rahva taassünni preemia);

- 3) et tugevdada perekondi ja suurendada isade võimalusi hoolitseda laste eest kaotatakse vanemahüvitise seadusest piirang, mis lubab lapse esimese kuue elukuu jooksul kasutada vanemahüvitist vaid emadel;
- 4) et tagada pere ja väikelaste heaolu, maksab vanemale haiguse korral haigekassa hüvitist ühe aasta jooksul pärast tööle asumist eelnevalt saadud vanemahüvitise määra alusel;
- 5) loob uute lasteaedade ehitamiseks 400 miljoni krooni suuruse aastamahuga riikliku investeringute programmi "Igale lapsele lasteaiakoht!", et kõik vanemad, kes soovivad lapse lasteaeda panna, saaksid seda teha;
- 6) täiendab koolieelse lasteasutuse seadust sanktsiooniga omavalitsusele: omavalitsus, kes ei taga sobivat lasteaiakohta seda sooviva vanema lapsele, peab vanemale kompenseerima lasteaialapse nn. pearaha - et vanem saaks ise lapsele hoiuteenuse korraldada;
- 7) algatab seadusemuudatused, mis aitavad lahendada lasteaiakohtade nappust põhjustavaid korralduslikke probleeme;
- 8) et suurendada vanemate valikuid oma laste arendamisel ja töö- ja pereelu ühitamisel, arendab edasi paindlikke lastehoiuvõimalusi;
- 9) kehtestab riikliku ringiraha: 2000 kroonise iga-aastase pearaha igale kooliealisele (6-19 aastasele) lapsele, mida saab kasutada üksnes spordi- või huvialaringis osalemise eest tasumiseks. Ringiraha administreerimine hakkab toimuma omavalitsuste kaudu. Eesmärk on hoida lapsed pahedest eemal ja anda igale lapsele võimalus tasuta osaleda vähemalt ühes spordi- või huvialaringis;
- 10) kümnekordistab lastetusravi kulude kompenseerimiseks eelarves ettenähtud vahendeid;
- 11) tuleb üksikvanemale toeks: suurendatakse võimalusi rakendada riiklikku sundi isikute suhtes, kes hoiavad kõrvale elatise maksmisest;
- 12) et võimaldada ka vanemliku hooleta jäänud lastele kasvada perekonnas, tõstetakse hooldusperedele makstava toetuse määr praeguselt 900lt kroonilt 3000 kroonile kuus ehk samaväärseks reaalsete kuludega lastekodus;
- 13) lasterikka pere toetust hakatakse maksma alates viiendast lapsest (praegu alates seitsmendast);
- 14) tehakse korda kõik lastekodud: lastekoduhooned peavad olema 2011. aastaks renoveeritud ning lastel ja töötajatel normaalsed tingimused;

15) et tõsta Eesti inimeste keskmist aktiivset eluiga ja elukvaliteeti, muudab riik HIV-, narkomaania-, alkoholismi-, suitsetamise-, liiklushuligaansuse, ebatervisliku toitumise ning väheliikuva eluviisi vastase teavitustöö oma prioriteediks ning kahekordistab selleks ettenähtud vahendeid riigieelarves. Selleks, et vähendada tööõnnetustega seotud hukkumisi ja raskeid vigastusi tugevdatakse riiklikku järelevalvet tööohutusreeglitest kinnipidamise üle.

Majanduspoliitika –

VIIME EESTI VIIE JÕUKAIMA EUROOPA RIIGI HULKA!

Reformierakonna poliitika pikaajaline eesmärk on Eesti viimine Euroopa viie jõukaima riigi hulka. Selleks peame vajalikuks senise eduka liberaalse majanduspoliitika edasiarendamist ning Eesti majanduse struktuuri ümberorienteerimist suuremale tootlikkusele ning teadmiste tootmisele. Eesti edu valem saab olla: rohkema väärtuse loomine vähema tööjõu ning loodusressurssidega.

Viimaks Eestit Euroopa viie jõukaima riigi hulka, Reformierakond:

- 1) langetab tulumaksumäära aastaks 2011 18%-le ja aastaks 2015 12%-le. Käibemaksumäära ei muudeta;
- 2) säilitab Eestile edu toonud tulumaksusüsteemi, mille kohaselt ettevõtlusse investeeritud ettevõtja kasumit ei maksustata.
- 3) muudab säästmise soodustamiseks tulumaksuseadust selliselt, et füüsiliste isikute väärtpaberinvesteeringutelt teenitud kasumit ei maksustata tulumaksuga, kui see reinvesteeritakse väärtpaberitesse 90 päeva jooksul.
- 4) muudab senisest lihtsamaks ettevõtluse alustamise. Eestis saab asutada õigusvõimelise ettevõtte kahe tunniga. Kõik vajalikud formaalsused ettevõtluse alustamiseks saab teha notari juures.
- 5) suurendab riigi investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning infrastruktuuri arendamisse.
- 6) muudab lihtsamaks väike- ja keskmise suurusega ettevõtlusega tegelemise.
- 7) lihtsustab osäühingute loomist ja nende tegevuse nõudeid.
- 8) õiguskindluse tugevdamiseks teeb äriregistri põhiandmed ja kinnistusraamatu veebikeskkonnas tasuta kättesaadavaks.
- 9) vähendab tegevusalasid, millega tegelemisel nõutakse ettevõtjalt tegevuslubasid ja

litsentse. Kogu tegevuslubadega seonduv regulatsioon koondatakse ühte õigusakti.

10) annab kasutamiseks või müüb avaliku ja läbipaistva konkursi korras riigi ülesannete täitmiseks mittevajaliku riigile kuuluva kinnisvara (sh riigile valitsemiseks mittevajalik maa) erakätesse.

11) müüb avaliku konkursi korras riigi ülesannete täitmiseks mittevajalikud riigi osalused (aktsiad, osakud).

12) muudab riigilõivud kulupõhiseks.

13) liberaliseerib töajõuturu, muuhulgas võtab vastu uue töölepingu seaduse.

14) loob pankrotimenetluse kõrvale saneerimismenetluse, mis võimaldab ettevõtet säilitada ka raskes majandusolukorras.

15) tagab vaba ja õiglase turukonkurentsi ettevõtjate vahel. Monopolide, kartellide ja turumanipulatsioonide suhtes, mis kergitavad tarbijahindu, rakendatakse riiklikku sundi.

16) loob riigihangetega soetatud kaupadele ja teenustele toimiva kvaliteedijärelevalve.

17) loob kohtumenetluse kõrvale vajalikud lepitusmenetlused, mis võimaldavad vaidluste lahendamist ja kokkulepete täitmist kohtumenetlusest kiiremini.

18) noorte ettevõtlusvaimu ja uuenduslike ideede rakendamiseks loob tudengifirma stardiraha – riik katab poole aasta jooksul tudengite poolt loodud firma ettevõtlusinkubaatoris töötamise kulud;

Eesti keele kaitse poliitika –

ILUS EESTI KEEL KÕLAGU UHKELT IGAL POOL

Reformierakond lähtub oma poliitikas veendumusest, et eesti keele riiklik toetamine on olemuslik põhiseaduslik vajadus.

Reformierakonna eesmärk on teostada poliitikat, eesti keele põhiseadusliku kaitse, selle kasutusala laienemise ning eesti keele kasutajaskonna kasvu. Selleks kavandab Reformierakond ja viib aastatel 2007–2011 ellu järgmised eelarve-, majandus- ning õiguspoliitilised sammud:

1) sätestab Põhiseaduse preambulas, et Eesti riik peab tagama lisaks eesti rahvusele ja kultuurile ka eesti keele säilimise läbi aegade;

2) tagab kõigile Eesti elanikele ja eesti keele huvilistele võimaluse saada abi eesti keele õppimisel ja kasutamisel. Selleks loob keeleveebi - avaliku internetipõhise keelevärava eesti keele õppimiseks, propageerimiseks ning keelealase nõu saamiseks (õigekeele kontroll, sõnastikud, keelenõuanded, andmebaasid jm);

3) soodustab riiklikult eesti keele kasutust infotehnoloogilistes rakendustes (tarkvara kohandamist ja kasutusliideste tõlkimist), tarkvara riigihangetel sätestatakse üldine nõue, et riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste poolt ostetaval avalikus kasutuses oleval tarkvaral peab olema eestikeelne kasutusliides;

4) toetab eesti keele uurimist Eesti Keele Instituudis, Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikoolis, eriti rakenduslikeel eesmärkidel. Toetab Emakeele Seltsi, Eesti Rakenduslingvistika Ühingu ja Eesti Terminoloogia Ühingu tegevust;

5) digitaliseerib eestikeelsed sõnaraamatud ja teeb need kõigile soovijatele Internetis tasuta kättesaadavaks (ühe osana keelevärvast);

6) suurendab oluliselt riiklikku sihtfinantseerimist järgmiste eesmärkide teostamiseks:

- avaliku keelenõustamise süsteemi edasiarendamiseks, sealhulgas eesti keele alaste nõuannete kättesaadavaks tegemiseks päevalehtede, mobiilside rakenduste ning Interneti kaudu (osana nn keelevärava loomisest) (Eesti Keele Instituut);
- nn hääletuvastussüsteemi (voice recognition) ja sellel põhinevate rakenduste väljatöötamiseks (Tallinna Tehnikaülikooli Küberneetika Instituut);
- eestikeelse terminoloogia väljatöötamiseks ja arendamiseks uutes teadus- ja tehnoloogiaharudes ning vastavate erialasõnastike väljaandmiseks (Eesti Keele Instituut ja Eesti Terminoloogia Ühing);
- eesti keele etimoloogilise sõnaraamatu koostamiseks (Eesti Keele Instituut);
- soome-ugri keelte uurimiseks (Eesti Keele Instituut ja Tartu Ülikool);

7) tagab, et eestikeelsed keele- ja kirjandusajakirjad ning olulisemad algupärased eestikeelsed lasteajakirjad oleksid tellitud kõigisse kooli- ja avalikesse raamatukogudesse ning lasteajakirjad kõigisse lasteaedadesse;

8) tõstab eesti keele ning eestikeelse loomingu väärtustamiseks F. J. Wiedemanni riikliku keeleauhinna preemiasumma miljonile kroonile (praegu 100 000 krooni) ning riikliku kultuuripreemia elutöö eest samuti miljonile kroonile (praegu 300 000 krooni);

9) loob eraldi riikliku programmi eesti kirjanduse tõlkimiseks võõrkeeltesse;

10) seab sisse miljonikroonise aastapreemia õpetlasele, kelle panus eestikeelse doktoriõppe ja teaduse edendamisse (õppematerjalid ja oskussõnavara) on olnud suurim;

11) tagab logopeediteenuse kättesaadavuse koolides ja lasteaedades;

12) rakendab avalikus sektoris kvaliteetsema keelekasutuse tagamiseks regulaarsed eesti keele täienduskursused riigiametnikele ja kohalike omavalitsuste töötajatele;

13) käivitab riikliku programmi eesti keele tasuta õpetamiseks vene õppekeelega koolis õpetavatele pedagoogidele ning kiirendab eestikeelsete aineõpetajate ettevalmistamist vene õppekeelega gümnaasiumidele;

14) käivitab venekeelses meedias pideva eesti keelt, eesti keele õppimisvõimalusi ja kodakondsuse keeleksamit tutvustava riikliku teavituskampaania ning eestikeelses avalikus-õiguslikus meedias regulaarsed eesti keele ja kirjanduse teemalised saated;

15) laiendab keelekümbeluse metoodika kasutamist kõigile vene õppekeelega Eesti koolidele (sh põhi- ja kutsekoolidele) ja lasteaedadele. Selleks kiirendab õpetajate täiendusõpet keelekümbeluse metoodika osas ning uute keelekümbeluse metoodikat tundvate õpetajate ettevalmistamist;

16) Eestis elavate mitte-eestlaste eesti keele oskuse parandamiseks:

- mitmekordistab laste keelelaagrite mahtu;
- mitmekordistab tööjõuvahetusprojektide mahtu, projektide raames lähetatakse peamiselt venekeelses keskkonnas töötavad õpetajad, politseiametnikud, raamatukogutöötajad jt avalikud teenistujad praktikale eestikeelsesse töökeskkonda;
- laiendab tasuta keelekursusi lisaks politseinikele ja päästetöötajatele ka teistele riigisektori spetsialistidele;

17) rakendab toimiva eestlaste tagasikutsumise riikliku programmi. Selleks:

- lahendab kodumaale tagasipöördujate pensionide ja sotsiaaltoetuste probleemi;
- loob kodumaale tagasipöördujatele 100 stipendiumi aastas tasuta õppima asumiseks Eesti kutseõppeasutustesse ning ülikoolidesse;

18) toetab eesti keele õpet Krimmi, Suetuki, Stockholmi, Toronto, Riia jt eesti koolides välismaal (õpetajate ja laste vahetus, õpetajakoolitus, õpikud), aitab rahastada välis-Eesti seltsi- ja koolimajade remonti ning seab sisse abiprogrammid Eestiga suhtlemise elavdamiseks;

19) toetab eesti keele kasutamist ja levitamist väljaspool Eestit. Selleks aitab kaasa eesti keele ja kultuuri õppimisvõimaluste loomisele Euroopa Liidu ning Moskva, Peterburi, Kiievi, Pihkva jt ülikoolides;

20) finantseerib audiovisuaalsete eesti kõnekeele õppeprogrammide väljatöötamist eri rahvaste keeltes (Euroopa Liidu tänaste ja tulevaste liikmete keeled ning vene, mandariini ja arabia keel), mida saab kergelt lõimida mõne maailmas laialt levitatava keeleõppe sarjaga;

21) eraldab igal aastal riigieelarvest miljon krooni tänapäevase eesti algupärase luule ja proosa avaldamiseks võru keelekujus ning 500 000 krooni võru keelekuju uurimiseks eesti keele ja kultuuri rikastamise sihiga;

22) toetab Keeleinspektiooni nende püüdlustes:

- järjekindlalt nõuda head riigikeele oskust neilt, kellele see on keeleseaduse kohaselt avalikes huvides kohustuslik;
- nõuda avaliku võimu ja kodaniku suhtluses korrektse riigikeele kasutamist.

Keskkonnapoliitika –

ROHELINE JA REAALNE

Reformierakond lähtub arusaamast, et inimene on looduskeskkonna osa ning taotleb oma poliitikas mõistlikku tasakaalu keskkonnakaitse ning muude ühiskondlike sihtide vahel. Majandusliku huvi ning avalikult ja selgelt põhjendatud keskkonnakaitseliste huvide konflikti korral tuleb eelis anda keskkonnakaitsesele.

Reformierakonna keskkonnapoliitika eesmärk on tagada Eesti inimestele rahva püsimumist toetav puhas ja looduslikult mitmekesine elukeskkond ning selle säilimine põlvest põlve.

Selle eesmärgi saavutamisel paneb Reformierakond erilist rõhku:

- maa- ja loodusvarade säästlikule kasutamisele;
- Eesti inimeste loodussäästliku mõtteviisi kujundamisele;
- keskkonnakasutuse eesmärgipärasele, avalikult hinnatavale ning mõistlikule piiramisele.

Aastatel 2007-2011 seab Reformierakond esiplaanile järgmised tegevussuunad:

Maavarade säästlik kasutamine ning energeetilise julgeoleku kindlustamine

Et valmistada Eesti ette põlevkivi kui ammenduva ressursi asendamiseks ning suurendada Eesti energeetilist julgeolekut Reformierakond:

1) toetab alternatiivenergeetika, sealhulgas biokütuste kasutamise osakaalu suurendamist ning Eesti osalemist uue tuumajaama ehitamisel Leedus ja tuumaenergeetikaalast koostööd Soomega;

2) soodustab energiasäästu alaste tehnoloogiate kasutuselevõttu ning sellega seotud teadus- ja arendustööd.

Maavara raiskava kaevandamise lõpetamiseks Reformierakond:

3) näeb kaevanduslubades ette kaasnevate maavarade maksimaalse kasutamise kohustuse;

4) seab liiva, savi, kruusa, turba jt. täna alahinnatud, kuid oluliste maavarade varude kaardistamise ja arvelevõtmise riigi esmatähtsaks ülesandeks ning üleriigilise arengukava nende kaevandamise aluseks.

Juba kasutuselevõetud materjalide taaskasutamiseks ning seeläbi loodusele avaldatava koormuse vähendamiseks Reformierakond:

5) tagab ohtlike jäätmete kogumiskastide paigaldamise igasse bensiinjaama ja vallakeskusesse ning igasse suuremasse kaubanduskeskusesse;

6) muudab „saastaja maksab” põhimõtte ning jäätmete taaskasutusnõuete täitmise kontrolli süsteemi toimivaks.

Puhta igapäevase elukeskkonna ja puhta vee tagamine

Et tagada Eesti inimestele õigus puhtale elukeskkonnale Reformierakond:

7) soodustab ühiskondliku linnatranspordi kasutamist;

8) jätkab ettevalmistusi ohtlike raudteeveoste ning kaupade ümberlaadimiskeskuste kesklinnast välja viimiseks Tallinnas, Tartus ja teistes linnades;

9) jätkab suurlinnade õhukvaliteedi parandamist, sealhulgas nii transpordisaastest, tööstussaastest kui ka mürareostusest ning muudab linnade õhuseire informatsiooni kättesaadavamaks;

10) ei võta aktsiisimaksu bioloogiliselt toodetud kütuselt; jätkab riiklikke investeeringuid, et tagada puhta joogivee kättesaadavus kõigile inimestele;

11) viib lõpule oluliste heitveepuhastite rajamise ja renoveerimise. Hoolitseb veehaarete vee kvaliteedi ja veekogude ning nende elustiku hea seisundi eest;

12) toetab innovaatiliste tehnoloogiate kasutuselevõttu ja teadusuuringuid ning parima võimaliku keskkonnasõbraliku tehnoloogia rakendamist Eesti tööstusettevõtetes;

13) keelustab tihedalt asustatud piirkondades uute kõrgepinge õhuliinide rajamise; seob kinnisvaraarenduse tihedalt asustatud piirkondades uushaljastuse kohustusega;

14) toetab Eesti maastiku puhastamist nõukogude aegsetest kolhoosi-, sovhoosi- ja sõjaväerajatistest;

15) toetab ökoloogiliselt puhta toidu tootmist ja tarbimist.

Hea metsanduse traditsioonide ning järjepideva looduskaitsetöö säilitamine

Reformierakond:

16) parandab kaitsealade võrgustiku toimimist, tugevdab loodusväärtuste seiret, peab oluliseks tagada kaitsealade tõhus juhtimine ja majandamine ning järelevalve korraldamine loodusvahtide kaudu;

17) pärandmaastike ja -koosluste säilimiseks toetab eraomanikke, kes neid traditsioonilisel viisil majandavad. Laiendab loodushoiutoetusi inimestele, kelle majandustegevus kaitsealal toetab looduskaitsete eesmärke;

18) inimeste juurdepääsu tagamiseks avalikele veekogudele muudab Planeerimisseadust, nii et ranna ja kalda ulatust määravad teemaplaneeringud saavad ülimuslikuks detailplaneeringute ees;

19) toetab erametsaomanike ühistegevust selleks soodustuste, toetuste ja regulatsioonide süsteemi väljatöötamisega, mis soodustab säästvat ja tasuvat metsamajandamist;

20) toetab loodussõbraliku metsanduse tehnoloogiate arendamist;

21) toetab säästva loodusturismi arengut;

22) jätkab iga-aastast üldrahvalikku puudeistutamise kampaaniat "Istuta oma puu".

Keskkonnahariduse edendamine ja keskkonnainformatsiooni kättesaadavuse tagamine

Reformierakond:

23) loob tänaste eraldiseivate infokogumite asemel tervikliku ja inimestele kergesti ligipääsetava infopanga ning kaasab senisest enam avalik-õiguslikku meediat keskkonnavalase informatsiooni vahendamiseks;

24) kaasajastab lasteasutustes ja koolides keskkonnahariduse andmise õppemetoodika ning korraldab lasteaiakasvatajate ja kooliõpetajate täiendava koolitamise riiklikult finantseeritud loodusharidusprogrammide läbiviimiseks;

25) seab eesmärgiks keskkonnakasutust reguleeriva Eesti seadusandluse selguse ja süsteemsuse ning seisab Euroopa Liidu keskkonnaõiguse arenemise eest suurema selguse, üldisuse ja ühetaoliselt mõistetavuse suunas.

Parima kaasaegse seire ja järelvalvetehnoloogia rakendamine ning kõrge valmisolek keskkonnariskide tõrjumiseks ja ärahoidmiseks

Reformierakond:

- 26) loob piisava valmisoleku nii Eestist kui naaberriikidest lähtuva reostusohu tõrjeks;
- 27) tagab reostusennetuse programmi raames kõigi Eesti sadamate ja muude reostusohlike rajatiste omanike kohustusliku ja tegeliku valmisoleku nii neist endist kui muudest allikatest tuleneva reostuse esmaseks tõrjeks;
- 28) võitleb selle eest, et luua Läänemereäärsete riikide ühine seiresüsteem, mis võimaldab koheselt avastada reostusallika ning kiirelt reostus likvideerida;
- 29) teeb jätkuvalt koostööd rahvusvahelisel tasandil säilitamiseks teistega jagatud keskkonnahüved nagu meri, õhk ja bioloogiline mitmekesisus;
- 30) algatab uue rahvusvahelise Läänemere leppe sõlmimise, kus kõikidel Läänemereäärsetel riikidel on vetoõigus suurte Läänemerd mõjutavate projektide osas;
- 31) võtab keskkonnaseires kasutusele parimad kaasaegsed seiremeetodeid, sh mere- ja metsaseire innovaatilised lahendused;
- 32) rakendab e-jälgimist riskitundlikes piirkondades (röövpüügile aldis kudemiskohad jne.).

Keskkonnainspektiooni töö tõhustamine ja karistuspoliitika karmistamine

- 33) suurendab keskkonnainspektorite õigusi;
- 34) rakendab selliste rikkumiste puhul, mis igapäevaselt puudutavad inimeste elukvaliteeti (praht metsas jne.) mõjutusvahendina õigusrikkuja nime avalikustamist;
- 35) soosib karistusviisina ennekõike samalaadsete rikkumiste tagajärgede likvideerimisega seotud ühiskondlikku tööd (prahi koristamine metsast jne.);
- 36) muudab seadusi, et tegelik karistus keskkonnakuritegude eest oleks vastavuses keskkonnale tekitatud kahjuga.

Maaelupoliitika –

UUED HÄSTITASUSTATUD TÖÖKOHAD MAALE

Reformierakonna maaelu-, põllumajandus- ja regionaalpoliitika eesmärk on maapiirkondade kõrge elukvaliteet ning hästi tasustatud töökohtade juurdekasv maal. Selleks teeb Reformierakond panuse infrastruktuuri arendamisele, ettevõtluskeskkonna jätkuvale parandamisele ning inimeste koolitamisele ja nõustamisele. Reformierakond peab seejuures oluliseks koostööd omavalitsuste, kodukandi- ja külaliikumisega, seltside, koguduste ning ettevõtjatega. **Reformierakonna maaelupoliitika annab ühiskonnale positiivse sõnumi: maal elamiseks ja hakkamasaamiseks tekivad uued võimalused.**

Aastatel 2007-2011 kavandab Reformierakond ja viib ellu järgmised eelarve-, majandus- ja õiguspoliitilised sammud:

- 1) parandab maapiirkondade infrastruktuuri, teid ja energiavarustust. Muuhulgas:
  - jätkab Tallinn-Tartu maantee ja Tallinn- Narva maantee ehitamist 4-realiseks ning Tallinn-Pärnu-Ikla maantee kaasajastamist;
  - jätkab riiklikke investeeringuid, et tagada puhta joogivee kättesaadavus kõigile inimestele ning viib lõpule oluliste heitveepuhastite rajamise ja renoveerimise;
  - teeb kõik riigi maanteed suveks tolmuwabaks;
  - rajab aastaks 2015 Saaremaa püsiühenduse;
  - kaasajastab Tartu, Pärnu ja Kuressaare lennuväljad;
- 2) toetab mittepõllumajandusliku ettevõtluse teket maal, suurendades Euroopa Liidu fondidest maamajanduse mitmekesistamisele mõeldud vahendeid praeguselt 420 miljonilt vähemalt 620 miljoni kroonini ning lihtsustab toetuste taotlemist alustavatele mittepõllumajanduslikele ettevõtetele. Muuhulgas panustab maaturismi arengusse, toetades investeeringuid konkurentsivõime ja teenuste kvaliteedi tõstmise;
- 3) loob tingimused linnast maale elama ja tööle asumiseks ning kaugtööks. Selleks katab kogu Eesti kiire internetiühendusega ning toetab kõigis vallakeskustes tasuta info- ja internetipunktide avamist;
- 4) toetab kooliharidust ja elukestvat õpet, mis vastab maaelu tänastele ja tulevikuvajadustele. Selleks toetab Maaülikooli jt õppeasutuste õppekavade kaasajastamist eesmärgiga siduda õppetöö ja õppepraktika tihedamalt ettevõtlusega. Panustamine maaelanike haridusse, ümberõppesse ja hoiakute muutmisse on vajalikud eeldused väikeettevõtluse ja väikeomanike juurdekasvuks maal. Väike- ja pereettevõtluse hoogustamine on Eesti maaelu tuleviku võti;
- 5) toetab omavalitsuste, ettevõtete ja seltside regionaalset koostööd turismitööstuse arendamisel ning piirkondlike ettevõtlusklastrite loomisel;

- 6) elukvaliteedi parandamiseks maal teeb Eestimaa puhtaks ja valgeks! Toetab Eesti maastiku puhastamist nõukogude aegsetest „tondilossidest” ning tänavavalgustuse rajamisel külakeskustesse. Toetab ajaloo- ja kultuuripärandi kaitset ja taastamist;
- 7) toetab nõukogude sõjaväest maha jäänud ning riigi valitsemiseks mittevajaliku maa andmist tsiviilkäibesse;
- 8) toetab ühenduse parandamist väikesaartega ja väikesaartele saarevahi ametikoha loomist;
- 9) toetab külaliikumist ja külavanemate institutsiooni seadustamist ning külakogukonna aktiveerimist läbi kohaliku omavalitsuse.

Sisejulgeoleku- ja turvalisuspoliitika -

EESTI EUROOPA VIIE TURVALISEMA RIIGI HULKA!

Eestis saavad olema ühed turvalisemad tingimused nii elu- kui ettevõtluskeskkonna arenguks. Reformierakonna sisejulgeoleku- ja turvalisuspoliitika eesmärk on Eesti põhiseadusliku korra, sisemise rahu ja stabiilsuse kindlustamine ning inimeste, inimeste tervise ja vara edukas kaitsmine. Selleks kavandab Reformierakond aastatel 2007-2011 ning viib ellu järgmised eelarve-, majandus- ja õiguspoliitilised sammud:

Eesti riigile ja kodanikule mõistetav sisejulgeolek

1) kujundab hiljemalt 1. jaanuariks 2009 sisejulgeolekusüsteemi, mis koosneb erinevatele ministriumitele ning ametkondadele pandud ülesannetest, ümber üheks integreeritud tervikuks. Protsess peab viima ametkondliku dubleerimise ja ressursside raiskamise lõpetamisele ning ühiskonna turvatunde kasvule. Selleks:

- võtab sarnaselt riigi „kriminaalpoliitika põhisuundadele” Riigikogu poolt vastu "Eesti sisejulgeolekupoliitika põhisuunad kuni aastani 2015", mille täitmise kohta esitab siseminister Riigikogule igal aastal ülevaate;
- lõpetab riiklikult tarbetu dubleerimise erinevate ministriumite ning ametkondade vahel;
- investeerib maksumaksja raha sisejulgeolekusse üksnes pikaajalise ja riigi sisejulgeolekusüsteemi terviklikuna käsitleva kava alusel.

Sisejulgeolek ning turvalisus on meie ühisväärtus ning -vastutus

2) kaasab turvalise riigi staatuse kujundamisse kogu ühiskonna. Selleks:

- kujundab riigis elukeskkonna, kus igaüks loob ja väärtustab ohutust ning turvalisust, mis aitab vähendada kuritegude ja õnnetuste ning nende läbi hukkunute ja vigastatute arvu, samuti kuritegudega ning õnnetustega kaasnevate kahjude suurust;
- toetab igaühe algatust tegutseda turvalisema elukeskkonna loomise;
- viib inimesi teenindavate häirenumbrite (seda nii eesti elanikele kui ka meid külastavatele välismaalastele) teenindamise kvaliteedi ja reageerimiskiiruse ühtsetele kõrgetele standarditele.

Sisejulgeoleku areng jälgitavaks

3) loob sisejulgeoleku valdkonna komplekse arengu toetamiseks keskse, ametkondade ülese analüüsi- ja järelevalve institutsiooni andmaks valitsusele järjepidevat ülevaadet valdkonna arengust ja probleemidest.

Sisejulgeolekut toetavad innovaatilised infotehnoloogilised lahendused

4) arendab kõigile sisejulgeolekuasutustele tööks vajalikku info- ja kommunikatsioonikeskkonda, sealhulgas viies lõpuni arendusprogrammi E-Toimik, läbi mille kiirendab oluliselt menetlust ning tagab demokraatliku järelevalve sisejulgeolekuasutuste tegevuse üle. Laiendab loodava riikliku operatiivraadioside ORS kasutamisevõimalust kõigile sisejulgeolekuga seotud institutsioonidele.

Sisejulgeoleku ja -turvalisuse valdkonda väärrikas palk

5) võtab kasutusele konkreetsed meetmed väärtustamiseks töötamist sisejulgeolekut tagavates ametkondades ning vältimaks ekspertide väljavoolu või üleostmist erinevate teenistuste vahel. Selleks:

- arendab sisejulgeolekut tagavate ametkondade palga- ja pensionitesüsteemi tervikuna;
- tõstab sisejulgeolekut tagavates ametkondades töötavate madalama astme ametnike palgad vähemalt Eesti keskmisele tasemele;
- ühtlustab kohtuametnike ja vanglaametnike palgad teiste sisejulgeolekuasutuste ametnike palkadega.

Korralduse üldregulatsioon ühes seaduses

6) toob Eesti õigusruumi korralduse seaduse, mis määrab täpselt ja kaasaegsele Euroopa riigile kohaselt kindlaks füüsiliste isikute, äri- ja mittetulundusühingute ning riigi ja kohalike omavalitsuste õigused ja kohustused turvalise elukeskkonna kujundamisel; loob võimaluse läbi halduslepingute kaasata vajadusel ühiskonna turvalisuse tagamiseks kodanikuühendused sh Kaitseliidu, kohalikud omavalitsused ja äriühingud.

7) tõhustab oluliselt õiguslikke võimalusi kriminaaltulu jälitamiseks ja konfiskeerimiseks takistamaks selle imbumist Eesti majandusse.

Sisejulgeolekut tagavad väga hea hariduse saanud ametnikud

8) seab sisejulgeolekut tagava ametnikkonna kujundamisel prioriteediks hea ametialase koolituse ning suhtlemisoskuse parendamise. Selleks:

- kaasajastab riigi sisejulgeoleku koolitussüsteemi;
- integreerib tänase Sisekaitse Akadeemia Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooliga;
- arendab sisejulgeolekusüsteemis vajalike teadmiste saamiseks magistri- ja doktoriõpet;
- soodustab sisejulgeoleku tipp-spetsialiste koolitust maailma parimates ettevalmistuskeskustes.

Suurõnnetusteks valmistutakse ja reageeritakse kogu riigi võimekusega

9) tõstab oluliselt Eesti võimekust reageerimaks suurõnnetustele. Selleks:

- kaasab reageerimisvõimekuse tõstmisesse ka kaitseväge ning vabatahtlikud organisatsioonid;
- kaasajastab hädaolukorraks valmisoleku seadust ning riikliku kriisireguleerimise süsteemi;
- varustab sisejulgeolekuasutused parima võimaliku tehnika ja tehnoloogiaga;
- loob alus toimivale koostööle valdkonna asutuste teadus- ja arendustegevuse ja teadusasutuste ning kodumaise tööstuse (eriti kõrgtehnoloogia) vahel.

Sisejulgeolekusüsteem on ka rahvusvaheliselt aktiivne

10) arendab sisejulgeoleku kõrget professionaalset taset läbi aktiivse rahvusvahelise tegevuse. Selleks:

- arendab ulatuslikku rahvusvahelist õigus- ja kriminaalvaldkonna ning sisejulgeolekualast koostööd nii Euroopa Liidu liikmesriikide, USA, kui lähinaabritega;
- soodustab aktiivset osalemist rahvusvahelistes organisatsioonides;
- toetab aktiivset osalust arengukoostöö projektides tõstes tegevustest esile nõustamist ja koolitamist;
- toetab sisejulgeolekut tagavate asutuste rahvusvahelise missioonivõimekuse loomist;
- loob sisejulgeoleku põhimõtetest tuleneva toetusmehhanismi ka välismaal hätta või õnnetusse sattunud ja/või katastroofi ja kriisipiirkonda sattunud eestimaalastele.

Korrektsoonisüsteem muudetakse kaasaegseks

11) viib aastaks 2011 läbi vanglareformi tehes lõpu nõukogude ajast pärit kurjategijaid taastootvale vanglasüsteemile Eestis. Selleks:

- ühendab vanglasüsteemi ja kriminaalhoolduse tervikahelaks, mille tõhususe hindamise mõõdupuuks saab süüdimõistetute ühiskonda naasmise (resotsialiseerumise) näitaja;
- kasutab kriminaalkaristusena senisest tunduvalt enam ühiskondlikult kasulikku tööd;
- võtab kasutusele ennetähtaegselt vabanenute elektroonilise järelevalve.

12) rajab Tallinnasse aastaks 2011 uue kohtuhoone, milleks kuulutatakse välja rahvusvaheline arhitektuurikonkurss.

Infoühiskonna edendamise poliitika –

E-EESTI

Eduka kodanikuühiskonna aluseks on inimeste juurdepääs informatsioonile ning võimalus otsuste tegemisel kaasa rääkida. Infotehnoloogia laialdane kasutuselevõtt võimaldab meil elada säästlikult ja hoida keskkonda.

Reformierakonna visiooniks on luua selline Eesti, kus:

- iga kodanik saab ja oskab kasutada moodsat infotehnoloogiat õppimiseks, töötamiseks ja ettevõtluseks mistahes Eestimaa paigas;
- iga ettevõtja nii maal kui ka linnas saab ja oskab moodsa tehnoloogia abil olla konkurentsivõimeline maailmaturul;
- riik ja omavalitused töötavad tänu moodsale tehnoloogiale kiiresti, tõhusalt, läbipaistvalt ja hästi.

Eesti missiooniks Euroopa Liidus on nende väärtuste tunnustamine kogu Euroopas.

Reformierakond soovib infoühiskonna senisest kiiremat arengut Eestis.

Reformierakond lähtub oma poliitikas veendumusest, et infoühiskonna arendamine on kogu ühiskonna huvides olev ja kõigile paremat elukeskkonda loov tegevus.

Reformierakonna eesmärk on teostada poliitikat, mis kindlustaks infoühiskonna järjekindla arendamise ning viimise kõigi Eesti elanikeni. Selleks kavandab Reformierakond ja viib aastatel 2007-2011 ellu järgmised eelarve-, majandus- ning õiguspoliitilised sammud:

TAGAME INTERNETI JA ANDMESIDE KÄTTESAADAVUSE

Riik peab tagama, et iga kodanik ja ettevõtte saaks vajadusel ligipääsu Internetti – olenemata sellest, kas ta elab linnas, külas või maal. Ligipääs Internetile on kodanikuõigus.

1) Kõigile avaliku sektori ning avalike internetipunktide arvutitele ID-kaardi lugejad aastaks 2008. Igas raamatukogus, linna- ja vallavalitsuses peab olema inimesel võimalik kasutada internetiühenduse ja ID-kaardi lugejaga varustatud arvutit;

2) Kiire Internet kättesaadavaks igale Eesti kodule ja äriks aastaks 2009. Igal Eesti kodul ning ettevõttel peab olema võimalik saada mõistliku hinnaga kiiret internetiühendust, mis aitab Eesti inimestel infoühiskonnas kaasa rääkida ning tagab Eesti ettevõtete konkurentsivõime;

3) Tasuta traadita Internet iga omavalitsuse keskkuses aastaks 2010. Nii nagu kogu Eesti on kaetud mobiilivõrguga, peab vähemalt kõikides linna ja vallakeskustes olema võimalik kasutada tasuta traadita Internetti. Tuleviku Eestis peab tööd saama teha mobiilselt ja kõikjal.

KINDLUSTAME INFOÜHISKONNAS TOIMETULEKUKS VAJALIKU HARIDUSE

Infoühiskonnas toimetulemiseks on vaja mitmeid oskusi, mille noortele peab eluks kaasa andma kool. Vanem põlvkond saab need oskused omandada riigi, omavalitsuste ja erasektori pakutavas täiendõppes. Eesmärgiks on igapäevase kaasamine infoühiskonda, sõltumata vanusest, rahvusest või võimetest.

Selleks, et infoühiskonna vahendeid oskaks ja saaks hästi kasutada nii õpilased kui ka õpetajad Reformierakond:

4) tagab nüüdisaegse ja pidevalt uueneva arvutipargi, õpetamise abivahendid ning kiire internetiühenduse igale koolile;

5) seadustab, et keskkariduse ühe osana saavad õpilased alates 2009. aastast arvutikasutamise oskustunnistuse (AO/ECDL tunnistus);

6) õppetöös keskendutakse lisaks konkreetsete programmide õpetamisele rohkem IT ja infoühiskonna toimivuse loogika selgitamisele, tagamaks inimesele paremaid arvutialased üldteadmised.

7) toetab emakeelse õpitarkvara arendamist ja kasutamist ning internetipõhiste emakeelsete õpikeskkondade arendamist, millega kaasneb õpetajate koolitus;

8) viib õpikud ja töövihikud vabaks kasutamiseks, lugemiseks, allalaadimiseks ja väljatrükkimiseks Internetti. Kasutusõigused avalikuks kasutamiseks omandab autoritelt riik.

Selleks, et kõigil inimestel oleks võrdne võimalus osa saada infoühiskonna võimalustest Reformierakond:

9) tagab tasuta arvuti algõpe kõigile soovijatele – nii tööealistele kui ka pensionäridele;

10) toetab Interneti teadliku ja turvalise kasutamise koolitusi ning kampaaniaid;

11) töötab välja ja rakendame erivajadustega inimestele infoühiskonda kaasamise programmi.

ARENDAME JÄRJEKINDLALT E-RIIKI

E-teenused on muutnud inimeste ja ettevõtjate elu märkimisväärselt lihtsamaks. Eesmärgiks on, et sõltumata elukohast peab riik ja omavalitsus olema igapäevast ainsa hiirekliki kaugusel.

12) Riigiportaalist www.eesti.ee peavad kõikvõimalikud avaliku sektori teenused olema kodanikele ja ettevõtjatele kättesaadavad 2008. aastaks, sh

- ettevõtte asutamine kahe tunniga;
- elukoha muutumise registreerimine;
- dokumentide taotlemine;
- kooli-ja lasteaiakoha taotlemine;
- riigi ja kohaliku omavalitsuste pakutavate toetuste taotlemine;
- kõik planeeringud;
- kõik planeeringud ja nende eelnõud, keskkonnamõtjude hinnangud jm kogukonnale olulised dokumendid peavad olema avaldatud koduleheküljel, soovijaid teavitatakse kodukoha elukeskkonda muutvatest protsessidest.

13) E-arved kohustuslikuks 2010. Hiljemalt aastast 2010 saavad riigile teenust osutavad äriühingud riigile esitada vaid e-arveid ning riik omakorda kohustub samaks ajaks looma e-arvlemiseks mugava internetikeskkonna. Alates 2008. aastast saab riigihangete pakkumisi teha vaid elektrooniliselt. Nii jätame tuhandeid puid metsa ja vähendame bürokraatiat. Avalikus sektoris muutub arvlemine alates 2008. aastast paberivabaks, põhinedes ainult e-arvetel.

14) E-riik kodanike teenistusse! Kodanik ei pea enam tassima pabereid erinevate avaliku sektori asutuste vahel. Andmed peavad hakkama liikuma riskasutuses andmekogude vahel ning avaliku sektori sisene asjaajamine muutub paberivabaks aastaks 2009. Riik asub toetama omavalitsusi infoühiskonna ja selle teenuste arendamisel. Riik ja omavalitsuste kodulehtedel peab olema nähtaval kohal info antud asutuses pakutavate

teenuste kohta ja kõik e-teenused peavad olema kättesaadavad ka läbi keskse www.eesti.ee portaali. Rõhku pööratakse e-teenuste levikule ja kodanike teavitamisele.

15) Kodumaise innovaatilise info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ettevõtluse toetamiseks käivitatakse järgmised programmid:

- innovaatiliste ettevõtete toetusprogramm, mis toetab innovaatiliste lahenduste muutmist maailmaturu-kõlblikeks konkurentsivõimelisteks toodeteks;
- intellektuaalse omandialase teadlikkuse tõstmise programm. Riik aitab ettevõtteid patenteerimise, tarkvara legaalsuse ja kaubamärgialaste teadmistega.
- kaugtöö soosimine seadusandluse kaudu.

16) Infosüsteeme tellides lähtub riik põhimõttest, et süsteem ei oleks seotud konkreetse tarnijaga ning seda oleks võimalik edasi arendada ja kasutada kogu riigi sektoris piiranguteta. Kõik e-riigi teenused peavad olema võrdväärselt kasutatavad levinud operatsioonisüsteemides.

ARENDA ME EMAKEELSET INFOÜHISKONDA

Oma kultuuri säilitamise heaks saame kõik oma panuse anda. Eesti keele säilimise ja levimise eest saame vastutada vaid meie. Emakeelne infoühiskond toimib kui leidub emakeelset sisu. Anname oma panuse, säilitamaks eesti keelt ja kultuuri. Reformierakond:

17) muudab emakeelse tarkvara kasutamine muudetakse kohustuslikuks avalikule sektorile ja haridusasutustele. See soodustab riiklikult eesti keele kasutust infotehnoloogilistes rakendustes. Tarkvara riigihangetel sätestatakse üldine nõue, et riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ostetaval avalikus kasutuses oleval tarkvaral peab olema eestikeelne kasutusliides;

18) digitaliseerib eestikeelsed sõnaraamatud ja teeb Internetis tasuta kättesaadavaks. Lisaks võetakse kasutusele digitaalsed Eestis avaldatud raamatute sundeksemplarid, mis muudetakse kättesaadavaks raamatukogude kaudu;

19) teeb avaliku keelenõustamise võimalikuks ka moodsate kommunikatsioonivahendite kaudu: mobiilside rakenduste ning Interneti vahendusel;

20) alustab programmi, säilitamaks kohalikku tele- ja raadiotoodangut, et tekiks järjepidev digitaalne ja huvilistele kergesti kättesaadav ajalugu.

21) rahastab riiklikult emakeelsete digitaalsete keeletehnoloogiate väljatöötamist. Häälteuvastussüsteemi (voice recognition), kõnesünteesi ja sellel põhinevad rakendused töötatakse välja aastaks 2009 ning riik toetab nende edaspidist jätkusuutlikku arendamist;

22) toetab Eesti kultuuri- ja teadusasutuste initsiatiivi keskse digitaalse andmebaasi loomisel, tagamaks eesti keele ja kultuuri säilitamise ja teadvustamise ühiskonnas.

23) toetab veebientsüklopeedia arendamist, kus oleksid nii entsüklopeedilised artiklid kui ka süstematiseeritud info teemade kaupa.

24) kiirendab Eesti kultuuripärandi digitaliseerimist. Nii muudame Eesti kultuuripärandi kättesaadavaks igale huvilisele kogu maailmas.

Infoühiskond loob paremad ja võrdsemad võimalused, parema elu kõigile. Vaid neid võimalusi targalt arendades jõuame Euroopa Liidu viie jõukaima riigi hulka.

Haridus- ja teaduspoliitika –

HEA HARIDUS, PAREM ELU

Hea haridus on väärtus, mis avab inimesele tee oma sünnipäraste eelduste parimaks kasutamiseks nii enda kui kogu ühiskonna huvides. Igäihel peab olema võimalus omandada oma vajadustele ja annetele vastav kvaliteetne haridus. Inimeste loominguulisust ja elukestvat arengut toetab avatud hariduskeskkond. Hea hariduse võti on hea ja hästitasustatud õpetaja.

Reformierakonna eesmärk on poliitika juurutamine, mis kindlustaks Eesti elanikele konkurentsivõimelise, võrdseid võimalusi pakuva hariduse kättesaadavuse ning Eesti teaduse arengu ja selle kaudu oskused ja teadmised edukaks toimetulekuks globaliseerivas maailmas. Selleks kavandab Reformierakond aastatel 2007–2011 järgmised eelarve-, majandus- ja õiguspoliitilised sammud:

1) tagab kõigile alghariduse saamise võimalikult elukoha lähedal. Selleks rakendab algklassides pearaha osana nn baasraha komponendi, mida teatud õpilaste arvust alates makstakse ka iga täitmata õpilaskoha eest;

2) suurendab iga-aastaselt investeeringute komponenti üldhariduskoolide pearahas. Kõigi üldhariduskoolide klassiruumid muudetakse soojaks ja valgeks;

3) põhikoolist väljalangejate arvu vähendamiseks pöörab erilist tähelepanu laste paremale ettevalmistamisele kooliks – selleks annab võimaluse alushariduse riiklik rahastamine. Suurendab õppekavade kaudu õpilaste valikuvabadust, soodustatakse individuaalset õpet, koduõpet ning huvihariduse sidumist formaalharidusega. Huvihariduse arendamiseks kehtestab riikliku ringiraha: 2000 kroonise iga-aastase pearaha igale kooliealisele (6-19 aastasele) lapsele, mida saab kasutada üksnes spordi- või huvialaringis osalemise eest tasumiseks;

- 4) viib riiklikud õppekavad vastavusse teaduspõhise elulaadiga, muuhulgas suurendades tähelepanu IT ja kommunikatiivsete kompetentside omandamisele. Õppekavad ja -korraldus peavad looma eeldused õpetaja, õpilase ja kooli vabaduse suurendamiseks, arendama loovust ja iseseisva töö võimet. Oluline on igäihe võimete arendamine maksimaalse piirini. See eeldab õppeasutustele ja õpetajatele senisest suurema iseseisvuse andmist, koolide spetsialiseerumist ja konkurentsi suurendamist;
- 5) muudab kutsehariduse omandamise võimalused paindlikumaks – kutseõpet võimaldatakse ka neile, kel põhikool lõpetamata; loob tingimused erasektori oluliselt suuremaks kaasamiseks kutsehariduse ajakohastamisse;
- 6) soodustab säästmist oma laste kutse- ja kõrghariduse rahastamiseks, selleks muudab vanemate sissemaksed oma lapse hariduskindlustusse vähendatavaks füüsilise isiku maksustatavast aastatulust;
- 7) et igäihel oleks võimalus õppida kõrgkoolis tõstab riigi poolt tagatud õppelaenude summat kuni 60 000 kroonini aastas. Õppelaenu võimaldatakse ka kutsehariduse omandamiseks. Igasugust õppetoetust makstakse lähtuvalt õppeedukusest;
- 8) soosib igati kõrghariduse omandamist. Ühiskond peab seadma endale eesmärgiks, et üle poole tema tööealisest elanikkonnast oleks omandanud kõrghariduse. Riik toetab rahvuslikke ülikoole teadustööks vajaliku infrastruktuuri rajamisel;
- 9) kõrghariduses toetab euroopalike kvaliteedipõhimõtete ning kvaliteedihindamise korralduse juurutamist ning rahvusvahelistumist;
- 10) suurendab oluliselt haridusele ja teadusele kulutatavat osa rahvuslikust koguproduktist. Seab eesmärgiks uurimistegevusele ja innovatsioonile tehtavate kulutuste jõudmise 3%-ni sisemajanduse kogutoodangust (SKT), kusjuures sellest vähemalt kolmandiku tagab riik eelarveliste eraldiste kaudu. Riik soosib ettevõtjate ja teadlaste tihedamat koostööd;
- 11) Eesti ühiskonna konkurentsivõime arendamiseks toetab Eesti arengu ja jätkusuutlikkusega seotud valdkondade prioriteetsust, sealhulgas teadus- ja tehnoloogiaparkide rajamist ning säästlike innovaatiliste tehnoloogiate (nanotehnoloogia, alternatiivenergeetika, jäätmevabad tööstuslikud tehnoloogiad) väljaarendamist ja kasutuselevõttu. Käivitab sihtasutuse Eesti Arengufond, mille peaesmärgiks on innovaatiliste ideede ja toodete ning teenuste väljatöötamise ja turustamise inkubatsioon;
- 12) tagab kõigile vähemusrahvustele õiguse iseseisvalt korraldada põhihariduse andmine oma emakeeles. Tagab riiklikult vähemusrahvuste keeles põhiharidust andvates koolides eesti keele ja eesti ajaloo ning kultuuri aluste õpetamise sellisel tasemel, mis võimaldab igäihel jätkata oma haridusteed eestikeelses õppekeskkonnas.

Reformierakonna sotsiaal- ja tervisepoliitika –

PAREM JA TERVEM EESTI

SOTSIAALPOLIITIKA

Eakate poliitika: aktiivne elu ja kõrgem pension

Reformierakonna eakate-poliitika eesmärk on võimaluste loomine Eesti inimestele väarikaks ja aktiivseks eluks vanaduspõlves.

Reformierakond loob eakatele võimalusi osaleda aktiivselt ühiskonnaelus, sealhulgas:

- suhelda eakaaslaste ja noorematega;
- saada osa elukestvast õppes;
- soovi korral töötada.

Kui majandus kasvab kiiresti, peavad kiiremini kasvama ka pensionid. Reformierakond jätkab kiiret majanduskasvu soodustavat poliitikat ning **kahekordistab pensionid nelja aastaga**. Muuhulgas seadustab Reformierakond, et riigi stabiliseerimisreservis oleva raha pealt teenitud kasvikuud (intressid) makstakse välja pensionilisana kui riigi aastane majanduskasv ületab 7%.

Sotsiaalhoolekanne

Heaolu kasv peab suurendama ka sotsiaalset turvalisust ühiskonnas. Tõhus majanduspoliitika on sotsiaalsete probleemide peamine leevendaja ning võimaldab suuremat hoolivust nende suhtes, kes oma tahtest sõltumatult on raskustes. Sotsiaaltoetuste eesmärk on tegelike abivajajate toetamine.

Koolid peavad muutuma kogukondliku tegevuse keskusteks, kus toimub sotsiaaltöö nii laste kui nende vanematega.

Muudame hooldekodudes pakutava teenuse kvaliteetsemaks ja inimeste vajadustele rohkem vastavaks, selleks kehtestame hooldusteenuse standardi ning loome süsteemi hooldusteenuse järelevalveks, kvaliteedi kontrolliks ning hoolealuste kaebuste lahendamise sõltumatuks menetlemiseks.

Peame õigeks omavalitsuse abi inimesele tema hooldekodusse paigutamisel, süsteemi loomist, kus aidatakse inimesel tema raha eest saadavas paremas standardis kokku leppida.

Lastekodulapsed

Peame tähtsaks lastekodust ellu astuva noore iseseisvat elus hakkamasaamist. Selleks toetame tugisüsteeme, mis aitavad noorel omal käel elamist harjutada, näiteks noortekodu, tugi-isikud jmt.

Toetame vanemliku hoolitsuseta laste normaalsesse ellu tagasipöördumist kohaliku omavalitsuse sotsiaalosakonna eestvedamisel.

Erivajadustega inimesed

Reformierakond suurendab kaasaegsemate abivahendite kättesaadavust, eelkõige puudega lastele ja noorukitele.

Reformierakonna puuetega inimestele suunatud tegevuse aluseks on abivajaja keskne ehk personaalne lähenemine.

Reformierakond näeb ette rehabilitatsiooni ja tugiteenuste suuremat rahastamist, et terviseprobleemidega ja puuetega inimesed saaks võimalikult kiiresti naasta tavapärasesse elu- ja töökeskkonda.

Soodustame aktiivsete tööturumeetmete abil puuetega inimeste senisest suuremas mahus töötamist. 15 aastaga saavutab Reformierakond tööealiste puudega inimeste seas 50% tööhõive.

TERVISEPOLIITIKA

Eluviisid ja teadlikkus

Reformierakonna tervisepoliitika eesmärk on terve inimene ja tervena elatud elua pikendamise. Keskendume tervislike eluviiside ja elu-, õpi- ning töökeskkonna edendamisele.

Reformierakond peab oluliseks igäihte vastutustunnet terviseriskide vältimisel ja inimeste teadlikkuse sihikindlat suurendamist tervislike eluviiside väärtustamisel ja haiguste ennetamisel.

Tervise-edendus

Reformierakond suurendab tervise-edenduse programmide mahtu.

Elanikkonna tervise tuleviku määrab ära noorukite ja noorte riskiteadlik käitumine ja terviseriske vältivate valikute tegemine.

Selleks, et tõsta Eesti inimeste keskmist eluiga ja pikendada tervena elatud eluaastaid, muudab riik HIV, narkomaania-, alkoholismi-, suitsetamise-, liiklushuligaansuse,

ebatervisliku toitumise ning väheliikuva eluviisi vastase teavitustöö oma prioriteediks ning kahekordistab selleks ettenähtud vahendeid riigieelarves.

Propageerime tervislikku toitumist koolides ja teistes lasteasutustes. Nõuame õpi-ja töökeskkonna tervisenõuete täitmist.

Selleks, et vähendada tööõnnetustega seotud hukkamisi ja raskeid vigastusi, tugevdame riiklikku järelevalvet tööohutusreeglitest kinnipidamise üle.

Haiguste ennetamine

Peame väga tähtsaks haiguste varajase avastamise süsteemi korralikku tööerakendamist ja tõhusat tööd. Laiendame riiklikku vähiennetusprogrammi.

Muudame maksuvabaks inimese iga-aastase korralise meditsiinilise läbivaatuse kulud summas 2000 krooni ühe inimese kohta kalendriaastas.

Põhilüli tervishoius inimese terviseriskide avastamisel ning raviprotsessi koordineerimisel on perearstil.

Tervishoiu rahastamine

Abivajajad peavad saama kvaliteetset arstiabi. Reformierakond loeb raviraha investeeringuks rahva tervisesse, mitte kuluartiklikuks.

Aastatel 2001- 2007 on Haigekassa eelarve kahekordistunud. Reformierakonna majanduspoliitika jätkumine tagab Haigekassa eelarve edaspidise kasvu, mis võimaldab tõsta tervishoiutöötajate palka ja osutada inimestele rohkem raviteenuseid.

Reformierakond on jätkuvalt seisukohal, et ravikindlustusraha on mõeldud raviks.

Patsiendikesksus

Reformierakond arvates peab tervishoiutöötajate palk olema konkurentsivõimeline, mis tagab kvaliteetse arstiabi kättesaadavuse. Selle saavutamiseks peab tervishoiuteenuse hind sisaldama teenuse osutamiseks vajalikke kulusid.

Perearstindust arendame patsiendile mugavates perearstikeskustes, et arstiabi saaks kodu lähedalt. Koostame reaalse esmatasandi tervishoiu arengukava ja tagame perearstiabi jätkusuutlikkuse kogu Eestis.

Kiirendame infotehnoloogiliste lahenduste (digiregistratuur, digilugu, digiresept, ühiskasutuses pildipank jne) kasutuselevõttu, pakkudes Eesti inimestele uusi kaasaegseid diagnoosimise- ja ravi võimalusi.

Hambaravi

Reformierakonna prioriteet hambaravis on lapsed ja pensionärid.

Alustame ennetusprogrammiga juba lasteaias, laiendades ennetusprogrammi ka teistele eagruppidele.

Alustame suuhügieeni spetsialistide väljaõpetamist, kelle abil teadvustame ja aitame saavutada laste optimaalset suu ja hammaste tervist.

Maksame hambaproteesihüvitist kõigile riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel pensioni saavatele isikutele olenemata nende vanusest.

Ravimid

Reformierakond peab tähtsaks kaasaegsete ravimite kättesaadavuse kasvu. Suurendame läbipaistvust ravimite lülitamisel Haigekassa poolt kompenseeritavate ravimite nimekirja.

HIV-AIDS

Tagame riikliku HIV ja AIDSi vastu võitlemise ja ennetuse strateegia aastateks 2006–2015 elluviimise. Eelkõige keskendume ennetustegevusele noorte ja lastevanemate hulgas hoidmaks ära nakatumist HIV-viirusesse. Reformierakond seab eesmärgiks vähendada HIV-nakatunute uute juhtumite arvu ühe miljoni elaniku kohta aastas Euroopa regiooni keskmisele tasemele (50-70 juhtu aastas).

HIV-nakatunute ja AIDSi haigestunute kaetus kohase diagnostika ja raviga peab olema tagatud 100 %-liselt. Suurendame tervishoiusüsteemi valmisolekut raviks ning võimaldame tugiteenuseid.

Kultuuripoliitika –

LOOVUS ON RIKKUS

Eesti rahva identiteeti ja selle järjepidevust peegeldab rahvuslik kultuur. Kultuuri loomine ja tunnetamine on iga eestlase ja Eesti rahvusliku omapära väljakujunemise aluseks.

Reformierakond arendab kultuuripoliitikat, mis aitab kaasa rahva ja riigi püsimisele ning arengule. Kultuuri tarbijale ja loojale tuleb luua vaba ja loominguline keskkond.

Professionaalse- ja harrastuskultuuri elujõulisuse tagamiseks kogu Eestis Reformierakond:

- 1) tagab laulu- ja tantsupidude elujõulisuse läbi laulu- ja tantsuliikumise püsiva tegevuse rahastamise ka pidudevahelisel ajal;
- 2) toetab professionaalsete teatrite läbipaistvat ja süsteemset rahastamist riigieelarvest sõltumata nende omandi- ja tegevusvormist;
- 3) soosib rahvusliku filmitööstuse ning ringhäälingukultuuri arengut, muuhulgas kahekordistab Eesti Filmi Sihtasutuse eelarves täispikkade mängufilmide tegemiseks ettenähtud vahendeid;
- 4) kehtestab riikliku ringiraha: 2000 kroonise iga-aastase pearaha igale kooliealisele (6-19 aastasele) lapsele, mida saab kasutada spordi- või huvialaringis osalemise eest tasumiseks. Seeläbi annab lapsevanemale valikuvabaduse oma lapse kultuurse arengu tagamiseks ning loob paremad võimalused ka kultuurikollektiivide juhendajate tasustamiseks vastavalt nende tasemele ja tulemustele;
- 5) tõstab eesti keele ning eestikeelse loomingu väärtustamiseks F. J. Wiedemanni riikliku keeleauhinna preemiasumma miljonile kroonile (praegu 100 000 krooni) ning riikliku kultuuripremia elutöö eest samuti miljonile kroonile (praegu 300 000 krooni);
- 6) jätkab kinoprogrammi, läbi mille on professionaalsest filmikunstist osasaamine võimalik üle terve Eesti; tähtsustab väärtfilmilevi;
- 7) parandab rahvaraamatukogude võimalusi hankida väärtkirjandust ning audio- ja videomaterjale, sh digitaalsel kujul;
- 8) loob koostöös haridusasutustega täiendavaid võimalusi etendusasutuste tugistruktuuridele vajalike ametite õppimiseks, sh kultuurikorraldus;
- 9) toetab jõuliselt kultuuri tutvustamist välismaal, võimaldab meie loojatele erinevate kultuuriprogrammide kaudu osalemist rahvusvahelistes kultuuriprojektides;
- 10) loob ühtse ja kaasaegse rahvusringhäälingu, mis kasvatab huvi kultuuri tarbimise ja arendamise vastu ning tagab eesti keele püsimise. Digitaliseerib aastaks 2012 teleülekanded, muutes kvaliteetse kultuuri tarbimise mugavaks ja kättesaadavaks kõigile.

Kultuuriväärtuste hoidmiseks ja loomiseks Eesti Reformierakond:

- 11) jätkab Eesti rahvale oluliste kultuuriehitiste püstitamist ning olemasolevate ehitiste säilitamist. Ehitab aastaks 2011 Tartusse Raadi mõisaparki valmis Eesti Rahva Muuseumi uue hoone;
- 12) sisustab etendus- ja kultuuriasutused tänapäevase tehnoloogiaga;
- 13) taastab ja uuendab erinevates Eestimaa piirkondades asetsevad kultuuriasutused mitmeotstarbelisteks tõmbekeskusteks, tagamaks kultuuri jõudmise igasse Eestimaa kodusse;

14) toetab kinode taastamist väikelinnades ja maapiirkondades ning sinna filmiaparatuuri ostmist;

15) seadustab, et 1 % riigi poolt tellitud avaliku ruumina käsitletavate ehitiste investeeringuteks mõeldud summadest kasutatakse kunstiteoste ja disaini sihttellimiseks avaliku keskkonna rikastamiseks;

16) loob uue, vähemalt 50 miljoni kroonise aastamahuga, Eesti disaini sihtkapitali Eesti Kultuurkapitali juurde, mille eesmärgiks on Eesti disaini toetamine;

17) säilitab ajaloolise arhitektuuripärandi, sealhulgas:

- neljakordistab pühakodade ja kirikute restaureerimisprogrammi summad riigieelarves, tõstes need vähemalt 100 miljoni kroonini aastas;
- jätkab mõisaarhitektuuri restaureerimisprogrammi ning muu arhitektuuripärandi restaureerimist.

Spordipoliitika -

SPORTLIK ELUVIIS LÄBI KOGU ELU!

Eesti Reformierakonna spordipoliitika eesmärk on harrastus- ja tervisespordi edendamise kaudu eelduste loomine Eestimaa inimestele täisväärtuslikuks, tervislikuks ja pikaks eluks. Reformierakond peab oluliseks liikumisharrastuste juurutamist juba imikueast ning lastesporti kui vahendit noorte eemale hoidmiseks alkoholi, tubaka ja narkootikumide tarbimisest. Oluline on luua kõigile võimalused igakülgseks sportlikuks tegevuseks terve elu vältel, tagades tugeva ja laiahaardelise aluse meie tulevastele tippportlastele ja olümpiavõitjatele.

Nende eesmärkide saavutamiseks Reformierakond:

1) arendab välja lapseootel emadele ja väikelastele tervisevõimlemise ja ujumise toetuste programmi. Lisab riiklikule programmile – „kõik 2.klassi lapsed ujuma” – korduskursused kõigile 6.klasside lastele;

2) loob lapse kohta 2000 kroonise aastase huviringiraha, mida saab muuhulgas kasutada noortespordi finantseerimiseks ning loob nii lapsevanemale valikuvabaduse oma lapse sportliku arengu tagamiseks;

3) tähtsustab koolisporti ning kehalist kasvatust, sealhulgas eriti kui riigikaitse olulist koostisosa. Parandab sportimistingimusi koolides;

4) arendab kavakindlalt spordialast infrastruktuuri:

- koostöös kohalike omavalitsustega aitab luua uusi kodulähedasi tervisespordiparke, jooksu-, suusa-, ratta- ja matkaradasid;

- toetab staadionide, ujulate ja spordikeskuste ehitust – igas Eesti maakonnas peab olema vähemalt üks nüüdisaegsetele nõuetele vastav staadion või spordiehitis;
- soodustab looduslikke harrastusspordi võimaluste väljaarendamist;

5) jätkab saavutusspordis edu taganud riikliku rahastamise süsteemi täiustamist suurendades oluliselt riigipoolset toetust;

6) väärtustab treenerikutset ja kvalifikatsiooni ning pöörab enam tähelepanu spordipedagoogikale;

7) toetab tippportlasi ning tagab neile konkurentsivõimelised treeningtingimused ja võimalused osalemiseks tiitlivõistlustel;

8) loob riikliku tugisüsteemi rahvusvaheliste spordi suurvõistluste, sealhulgas Euroopa ja maailma meistrivõistluste ning maailma karikavõistluste etappide läbiviimise toetamiseks ning toetab nende korraldamist Eestis;

9) loob järjekindlalt erivajadustega inimestele sportimisvõimalusi ja toetab nende sportlikku tegevust.

Rahvusvähemuste poliitika –

VÕRDESED VÕIMALUSED

Eesti Reformierakonna rahvusvähemuste poliitika lähtub tõdemusest, et Eesti on kõigi kodanike riik ning ühiskonna probleemide lahendamisel on eestlased ja Eestis püsivalt elavad mitte-eestlased esmasteks liitlasteks.

Reformierakonna rahvusvähemuste poliitika eesmärgiks on tagada kõigile inimestele, olenemata rahvusest, võrdsed võimalused edukaks toimetulekuks, arenguks ja heaoluks.

Kutsume üles otsustama Eesti kodakondsuse kasuks!

Reformierakond kutsub üles Eestis alalist elamisluba omavaid isikuid, kes soovivad siduda oma elu Eesti Vabariigiga – koos vastavate õiguste ja kohustustega – otsustama Eesti Vabariigi kodakondsuse kasuks.

Reformierakond peab mitte-eestlaste eduka toimetuleku eelduseks kolme põhisammast:

HEA EESTI KEELE OSKUS;

MITTE-EESTLASTE OMA RAHVUSKULTUURILISE IDENTITEEDI, SH EMAKEELE SÄILITAMINE;

JUURDEPÄÄS KVALITEETSELE HARIDUSELE JA INFORMATSIOONILE.

Nende eesmärkide saavutamiseks Reformierakond:

- 1) keskendub vene õppekeelega gümnaasiumide haridusreformi elluviimisel õpilaste hea riigikeele oskuse ja konkurentsivõimeliste teadmiste saavutamisele;
- 2) muudab kohustuslikuks Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse ametniku viibimise vene õppekeele koolide riigikeele ja kodanikuõpetuse eksamil, et tulemuste alusel oleks võimalik taotleda EV kodakondust;
- 3) võimaldab kõigil soovijatel saada riigi toetusel eesti keele õpet (keeleõppekulutuste 100% hüvitamine eksami edukal sooritamisel);
- 4) tagab, et riigikeele õppest saaksid riigi toel osa mitte-eestlastest puuetega inimesed, töötud, pensionärid ja vähekindlustatud;
- 5) kindlustab mitte-eestlastest avalike teenistujatele ning haridus- ja kultuurivaldkonna töötajatele erialase keeleõppe riigi toel;
- 6) kindlustab vene õppekeelega põhikoolid ja lasteaiad kvalifitseeritud eesti keele õpetajate ja aineõpetajatega riikliku tellimuse alusel;
- 7) tagab õppekeelereformi tõttu raskustesse sattuvatele vene õpetajatele vajaliku riigi toe (ümberõpe, keeleõpe jm);
- 8) algatab soodustusprogrammi noorte eesti keele õpetajate ja eestikeelsete aineõpetajate tööleasumiseks Ida-Virumaa, Harjumaa, Valgamaa jt vene õppekeele koolidesse;
- 9) toetab Riikliku Vene Muuseumi avamist Kadriorus;
- 10) aitab kaasa Rahvusvähemuste Kultuurikeskuse loomisele Tallinnas;
- 11) kahekordistab järgneva 4 aasta jooksul rahvusvähemuste kultuuri ja kultuurikoolide (nn. pühapäevakoolid) finantseerimist;
- 12) toetab rahvusvähemuste kultuuriorganisatsioonide ühtse internetipõhise andmebaasi loomist;
- 13) toetab Peipsi-äärse piirkonna regionaalarengu programmi väljatöötamist ja arendamist (eesmärk: vene vanausuliste kultuurilise omapära kaitsmine ja säilitamine ning kogu piirkonna sotsiaalne ja majanduslik areng);

14) toetab Tallinna Ülikooli juurde Katariina kolledži loomist;

15) toetab venelaste ja teiste rahvusvähemuste parema informeerituse tagamiseks venekeelse info levitamist Eesti kohta ning loob võimaluse rahvusvähemustele omakeelsete subtiitrite kasutamiseks avalik-õiguslikus telekanalis.

Leiame selle, mis meid ühendab, mitte selle, mis lahutab !

Välispoliitika –

TEEME EESTI SUUREMAKS!

Reformierakonna välispoliitika sihiks on Eesti julgeoleku ja heaolu kasvu kindlustamine. Selle saavutamiseks vajab Eesti koostööd, mis tugineb neljale vaalale:

1) Liikmelisus Euroopa Liidus

Liikmelisus Euroopa Liidus (EL) on oluline Eesti heaolu ja julgeoleku kasvu tagaja.

Euroopa Liit peab jääma rahvusriikide ühenduseks. Eesti huvi on olla liberaalse ja dünaamilise arengu mootoriks Euroopa Liidus: kaitseme Eesti liberaalset majandusmudelit ja investeerijasõbralikku maksupoliitikat. Maksu- ja sotsiaalpoliitika kujundamine peab jääma liikmesriigi tasandile. Rahvusparlamentide roll ELi seadusandluse kujundamisel peab suurenema. Peame vältima ülereguleerimist.

Eesti peab olema aktiivne ELi erinevate poliitikate kujundamisel, sh peame vajalikuks ELi ühise energiapoliitika väljatöötamist. ELi ühine energiapoliitika peab maandama tänaseid riske ja vähendama sõltuvust energiakandjaid eksportivatest riikidest. ELi ühine energiapoliitika peab tuginema liikmesriikide solidaarsusele. Eesti peab aktiivselt osalema ühtse energiapoliitika väljatöötamisel ning selle seostamisel ühise ELi välis- ja julgeolekupoliitikaga.

Toetame tihedamat koostööd ja seaduste ühtlustamist liikmesriikide vahel sise- ja justiitsvaldkonnas.

Peame oluliseks ühiste välis- ja julgeolekupoliitiliste strateegiate väljatöötamist ja elluviimist. Eesti peab olema aktiivne ELi-Venemaa suhete kujundaja, EL suhted Venemaaga peavad tuginema demokraatia põhiväärtustele. Toetame Põhjamõõtme raames majandus-, transpordi-, keskkonna- ja kultuuriprojektide arendamist Venemaa suunal. Toetame uue Narva silla kiiret rajamist.

Oluline on Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika toimimine kõigi ELi väljaspool asuvate riikidega. Eesti peab oluliseks tugevaid transatlantilisi sidemeid ning ELi ja NATO koostööd, mitte konkurentsi.

Toetame ELi ühist strateegiat Hiina, India ja teiste oluliste globaalsete partnerite suhtes. Peame vajalikuks ELi ühtse Aafrika-poliitika väljatöötamist, mis ergutaks sellel kontinendil majanduslikku arengut ja suurendaks julgeolekut ning hoiaks tagasi illegaalsete immigrandide pealetungi Euroopasse.

Oluline on Euroopa Liidu naabruspoliitika tugevdamine ja uute demokraatiate toetamine.

Võimalus Euroopa Liiduga ühineda peab olema kõigil Euroopa riikidel, kes seda soovivad ja vastavad ühinemiseks vajalikele kriteeriumidele.

ELi naabruspoliitika osas on Eestil võimalik kaasa aidata meie reformikogemuse ja nõuga. Toetame demokraatlike ja turumajandusreformide jätkumist Ukrainas, Moldovas, Georgias ja teistes riikides. Teeme tihedat koostööd Valgevene demokraatlike jõududega.

Samuti peame tähtsaks Eesti panuse suurendamist rahvusvahelises arengukoostöös ja arenguabis.

EL ei pea pelgama olla suurem. EL peab toetama Lääne-Balkani riikide püüdusi Euroopa Liiduga lähenemiseks.

2) Liikmelisus NATOs

Liikmelisus NATOs tagab meie sõjalise julgeoleku ja tähendab Eesti valmisolekut osaleda rahvusvahelise julgeoleku tugevdamisel. Toetame NATO rolli suurenemist võitluses rahvusvahelise terrorismiga. Eesti osalemine NATO poolt juhitud rahvusvahelistes rahutagamise missioonides on meie julgeoleku üheks aluseks. NATO peab olema valmis kiiresti muutuvast julgeolekukeskkonnast uuteks ülesanneteks ja volitusteks, et seista vastu uutele julgeolekuohtudele.

Jagame Eesti kogemust NATOga liitumisel nendele riikidele, kes seda vajavad.

Oluline on Eesti osalemine rahvusvahelistel sõjalistel missioonidel rahvusvahelise julgeolekuolukorra parandamiseks, terrorismi vastu võitlemiseks ning narkokaubanduse pärssimiseks.

3) Suhted naabritega

Peame oluliseks Eesti-Soome kõikehaaravat unikaalset koostööd. Side kolme Balti riigi ning Põhjamaade vahel peab olema kindel ja rajatud ühistele huvidele.

Reformierakond peab põhivabaduste ja inimõiguste tagamist idapoolsetes naaberriikides oluliseks julgeolekuküsimuseks. Seetõttu peame vajalikuks nende rahvaste toetamist, kes

soovivad jätkata demokraatlikke ja majanduslikke reforme. Jälgime Venemaal elavate soome-ugri rahvaste käekäiku ja hoiame teemat päevakorras rahvusvahelistes organisatsioonides.

Teeme tihedat majanduslikku, poliitilist ja kultuurilist koostööd Läänemere äärsete riikidega.

4) Eesti suhted muu maailmaga

Eestil peavad olema head kõikehõlmavad suhted USAga, mis hõlmab ka viisavabaduse kiiret saavutamist.

ÜRO on jätkuvalt riikidevahelise suhtlemise keskpunkt. Toetame ÜRO keskset rolli võitluses rahvusvahelise terrorismiga. Tuumarelvade ja teiste massihävitusrelvade levik peab olema ÜRO range kontrolli all. Teeme koostööd ÜRO raames võitluses pandeemiatega, AIDSi, vaesuse ja teiste globaalsete probleemidega.

Peame oluliseks Eesti aktiivsuse suurenemist ÜROs, muuhulgas kandideerimisi erinevatesse ÜRO organitesse.

Laiendame Eesti välisesindust võrgustikku ja tugevdame olemasolevaid. Tihendame ka Eesti aukonsulite võrku kogu maailmas, mis tagab tihedamad suhted majandusvaldkonnas ja kaitseb Eesti kodanike huve.

Reformierakond jagab Euroopa Liberaal-Demokraatliku Partei vaateid rahvusvahelisele koostööle ÜRO-s ja teistes rahvusvahelistes organisatsioonides.

Kaitsepoliitika –

KOOSTÖÖ JA PROFESSIONAALSUS

Reformierakonna riigikaitsepoliitika eesmärk on tagada Eesti julgeolek kõige tõhusamal ning tänapäevaseid ohte arvestaval moel.

Rahvusvaheline julgeolek on jagamatu ning Eesti julgeoleku põhiline tagatis on rahvusvaheline koostöö. Eesti kaitse on lahutamatu NATO ja EL kaitsepoliitikast ning kaitsejõudude areng peab toimuma osana rahvusvahelist tervikust. Selleks arendame kaitseväge kaasaegsuse, mobiilsuse ja kiirreageerimisvõime suunas ning rõhume spetsialiseeritud võimekuste väljaarendamisele.

Võime olla Eesti julgeolekus kindlad, kui oleme ise aktiivne ja usaldusväärne partner. Enda kohustuste täitmiseks rahvusvahelise julgeoleku tagamisel tuleb kulutada vähemalt 2% SKTst.

Kaitsekuludes suurendame varustuse osakaalu ning tagame konkurentsivõimelise palga ja garantiidega kaitseväge motiveeritud järelkasvu, muuhulgas tõstame ajateenijate toetust. Kaitseväge suurus, reservid ja infrastruktuur tuleb planeerida vastavaks tänapäevastele kaitsevajadustele, rahalistele ja inimressurssidele. Arendame välja need väljaõppekeskused, kus on võimalik tagada nüüdisaegne väljaõpe, olme ja sportimistingimused.

Nüüdisaegne ja rahvusvaheliselt koostöövõimeline kaitseväge saab olla vaid professionaalne. Kõigile noortele tuleb tagada vabatahtliku kaitseväeteenistuse võimalus. Kaalume minimaalse ajateenistuse aja lühendamist praeguselt 8 kuult 6 kuuni.

Reservväelastele tagame regulaarse väljaõppe, mis on ka tunnus reservide suuruse realistlikule hindamisele. Loomme toimimisvõimelised mobilisatsiooni- ning tsiviil-militaarkoostöö plaanid kriisiolukordadeks.

Nõuame tsiviiljuhtimise põhimõtete kõrvalekaldumatut järgimist. Rakendame vajalikud regulatsioonid - eeskätt Rahuaja riigikaitse seaduses ning Kaitseväge korralduse seaduses selleks, et luua kaitseministrile nii poliitilised kui seadusandlikud võimalused vastutada kaitseväge tegevuse eest.

Õhuväge prioriteediks peab jääma õhuseire ning NATO õhuturbe jätkumine. Õhuväge koosseisus loome NATO standarditele vastava riigi ühtse otsingu- ja päästeteenistuse, mis täidab ka tsiviilülesandeid (inimeste otsing ja pääste, haigete transport, tulekahju- ja reostusseire jms). Ämari lennuvälja rekonstrueerime sobivaks NATO transpordi- ja hävituslennukite vastuvõtuks.

Merevägi spetsialiseerub miinitõrjele ning mereväe koduks Miinisadam.

Suurendame radikaalselt Kaitseliidu rahastamist ning rolli nii sõjaliste kui tsiviilülesannete täitmisel. Kiirendame Kaitseliidu arengut vaenlast heidutavaks jõuks ning parandame kaitseliitlaste missioonikõlblikkust.

Kaitseliit toetab riigikaitsealase teadlikkuse tõusu ja tugevdab rahva kaitsetahet. Kaitseliidu tegusus, väljaõppe tase ja regulaarsus peavad paranema, ta peab suutma organiseerida tsiviilkriiside lahendamist koostöös vabatahtlikega. Katame kaitseliitlaste õppustega seotud ning nüüdisaegse varustuse hankimise kulud.

Käivitame kaitseväelaste rotatsiooni Kaitseliidu ja kaitseväge vahel ning rakendame võrreldavad standardid.

Kaitsetahe ja teadlikkus peab kodanikes juurduma juba koolieas, milleks tagame riigikaitse õpetuse kättesaadavuse koolides.

Riiklus ja kodanikuühiskond –

KODANIKE RIIK

Reformierakond peab riigi arengus oluliseks eelkõige kodanikuühiskonna tugevnemist. Eesti ei saa endale demograafilistel põhjustel lubada riigiparaadi suurendamist. Eesti riik peab tugevnema mitte uute asutuste loomise ja täiendavate ametnike teenistusse võtmise teel, vaid kaasates kodanikuühendusi riigivalitsemisse ja võttes laiemalt kasutusele uusi tehnoloogiaid.

Reformierakond ei luba isalikult inimeste probleemide lahendamist riigi poolt vaid soovib, et vabad kodanikud oma ühenduste kaudu aktiivselt osaleksid nii ühiskondlike otsuste langetamise protsessis kui ka ühiskonnaelu korraldamises. Kodanikeühendustel peab olema senisest suurem roll sotsiaalhalduses, kultuuri, spordi, keskkonnakaitse, turvalisuse ja haridusajajade ajamisel. Seal kus võimalik, tuleb riiklike ülesandeid kodanikeühendustele üle anda halduslepingute alusel.

Reformierakond soovib avatud ühiskonda. Riigi ja omavalitsuse tegevuses tekkiv teave peab olema kõigile veebis kättesaadav. Kõik avalikud kulutused, toetused, subsiidiumid ja abirahad, sealhulgas Euroopa Liidu fondides laekuvad, peavad olema avalikud.

Reformierakond peab oluliseks igäihe eraelu ja isikuandmete riiklikku kaitstust.

Reformierakond soovib korrastada avaliku teenistuse, muutes läbipaistvaks ja võrreldavaks avaliku sektori palgasüsteemi ja ametihüvede kasutamise. Oluliselt tuleb tõsta avalikus teenistuses töötavate inimeste kompetentsust, seda eelkõige läbi koolituse.

Reformierakond ei pea vajalikuks lähitulevikus oluliselt muuta riigiparaadi ülesehitust ja korraldust. Jätkata tuleb mittevajalike asutuste koondamisega. Riiklike ülesannete täitmiseks tuleb tagada asutuste tõrgeteta koostöö.

Reformierakond soovib tõsta erakondade mainet. Erakondadele tuleb tagada majanduslikud võimalused oma poliitiliste seisukohtade väljatöötamiseks, levitamiseks ja selgitamiseks. Osalemine poliitikas tuleb muuta tunnustatavaks ja väärikaks.